

Herinneringen aan de Kastanjelaan (2)

Gerard van Gulp

Magnetische groep

In juni 1947 kwam ik op het Nat. Lab, als 18-jarige HBS-er. Mijn salaris bedroeg 1800 gulden per jaar. Dat werd aangevuld met 20 gulden per maand, zodat je daarmee met de trein naar huis kon. Bij elke salarisverhoging werd deze reistoelage verminderd met de helft van de opslag. Ik kwam te werken in de magnetische groep bij dr. J.L. Snoek. Deze was de uitvinder van het keramische magnetische materiaal Ferroxcube. Hij had een sterke octrooiopositie voor Philips opgebouwd, die later veel gewicht in de schaal legde bij octrooionderhandelingen met Bell over de transistor.

Dr. J.L. Snoek

Mijn plek was in een grote werkkamer bij de kleine Fast, die ook assistent was van Snoek (Fast was de jongere broer van de dikke Fast, bij wie ik veel jaren later kwam te werken). Er waren nog meer assistenten en er werd veel met elkaar gediscussieerd en gekheid gemaakt. Fast maakte zich altijd erg druk over misstanden, zoals het verbod om gemengd te zwemmen, waarover hij dan ingezonden stukken in het Eindhovens Dagblad zette. Op een goede dag kwam Snoek binnen en zei tegen mij: Kom maar eens een poosje bij mij op de kamer zitten, want ik denk dat je hier niet veel leert. Daar ging ik dan, ik kreeg een stoel en een dik boek: Ferromagnetismus. Ik weet niet meer hoe lang ik daar dagelijks gezeten heb, maar na enige tijd werd ik overhoord. Een van de zaken waarover ik ondervraagd werd, was kristalanisotropie. Omdat ik daar een goede beschrijving van kon geven, mocht ik gelukkig weer terug naar de werkkamer.

Snoek ging in 1948 naar de USA. Dat ging in die tijd nog vaak per boot. Op de terugweg had hij aan de directie getelegrafeerd dat hij een aanbod voor een positie bij General Electric had ontvangen en dat hij dat had geaccepteerd. Gezien zijn kennis van magnetische materialen en zijn octrooien was de directie in paniek. Snoek kreeg als antwoord een verbod om nog op het lab. te komen en met zijn assistenten te spreken. De zaak veroorzaakte ophef op het lab en er kwam een bijeenkomst in de collegezaal waar de wetenschappelijke medewerkers werden ingelicht over het directiebeleid. De assistenten van Snoek mochten er ook bij zijn. Casimir hield een verhaal en daarna konden vragen gesteld worden. Ik herinner mij dat er een vraag was of Philips stappen had ondernomen bij de overheid om beslag te laten leggen op het paspoort van Snoek. Casimir wilde daar niet op antwoorden.

Uiteindelijk is Snoek wel op het lab terug gekomen, maar niet meer als groepsleider van de magnetische groep, die nu geleid werd door G.W. Rathenau.

Na enkele jaren is Snoek alsnog naar de USA vertrokken.

Naast het gewone werk aan ferrieten is er ook korte tijd aan duiven besteed. Dat zat zo. Het was bekend dat duiven steeds hun hok terug konden vinden. Er verscheen een artikel waarin de suggestie werd gedaan dat duiven zich oriënteerden op het aardmagnetisch veld. Iedere plaats op aarde wordt gekarakteriseerd door een bepaalde combinatie van de magnetische en de geografische coördinaten. Voor elke duiventil geldt een specifieke combinatie. Hoe kan een duif die waarnemen? Zou hij misschien een 'magnetisch orgaan' in zijn kop hebben? Er kwam dus een kist met twee duiven in de werkkamer te staan. Voor de meting werd een vogel met de kop in een spoel gehouden en daar dan snel uit getrokken. Als de kop magnetisch zou zijn, zou in de spoel een spanningspulsje optreden. Het bleek echter dat de duivenkop gewoon diamagnetisch was, net als andere koppen.